

ליקוטים נפלאים פרשת ויחי

"ויחי יעקב" (מוז, כח)

פרשה הקודמת מסתיימת "ויפרו וירבו מאד" ופרשה זו מתחילה "ויחי יעקב", ויש רמז בסמיכות זה לזה, למה שאמרו חז"ל יעקב אבינו לא מת וכו' מקיש הוא לזרעו מה זרעו בחיים אף הוא בחיים, ודבר זה נרמז בסמיכות זה כי על ידי ופרו וירבו מאד, והיה זרעו בחיים, לפיכך "ויחי יעקב" גם הוא היה בחיים. (כלי יקר)

"ויחי יעקב" (מוז, כח)

פירש רש"י למה פרשה זו סתומה לפי שביקש לגלות את הקץ לבניו ונסתם ממונו. ראה יעקב אבינו שכל האותיות נמצאות בשמות י"ב שבטים חוץ מאותיות ח' וט', אמר יעקב, כיון שאין בהם חטא, ראויים הם לגלות להם את הקץ. כיון שראה שאף אותיות ק' וצ' אין בהם, אמר, אם כן, אינם ראויים לגלות להם את הקץ, סתם ולא גילה, לכך פרשה זו סתומה. (רבינו בחיי)

"ויחי יעקב" (מוז, כח)

למה פרשה זו סתומה, שביקש יעקב אבינו לגלות את הקץ לבניו ונסתם ממונו (רש"י). ולמה נסתם ממונו חשבון הקץ? כי הגלות באה למרק עוונותיהם של ישראל כדי להיטיבם באחרונה, ואם יודע זמן הקץ לא נרגיש כלל את הגלות ומרירותה, כי צרה שאדם יודע את קיצה וסופה, אינה בגדר צרה קשה. (שפת אמת)

"ויחי יעקב" (מוז, כח)

"ביקש לגלות את הקץ ונסתלקה ממונו שכינה" (רש"י). יעקב ביקש לגלות לבניו את תקופת הקץ, את פני הדור של אותו זמן, את החוצפה והבורות שישררו אז - בעקבתא דמשיחא חוצפא יסגא - ונסתלקה ממונו שכינה, כי מן השמים לא רצו חלילה שידבר רע על ישראל. (רבי בונם מפשיסחא)

"ושכבתי עם אבותי ונשאתני ממצרים

וקברתני בקבורתם" (מוז, ל)

ומקשין העולם למה לי כפל לשון ושכבתי וקברתני. ותירץ הר"ר העשיל זצ"ל, דאיתא בגמרא (סנהדרין מו.) כשם שאין קוברין רשע אצל צדיק, כך אין קוברין רשע חמור אצל רשע קל, ואין קוברין צדיק חמור אצל צדיק קל. לפי זה קשה האיך אמר יעקב "ושכבתי עם אבותי", הא איתא בגמרא "יעקב מובחר שבאבות" ואין קוברין וכו'.

וצריך לומר דאיתא במדרש (ב"ר צ"ו ד') 'ושכבתי עם אבותי' - אמר הקב"ה חייך שאתה שוכב ואי אתה מת, וממילא יעקב לא מת ושאר אבות מתו, ואיתא בגמרא (חולין ז'): גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחיהם, והיו כולן שווין, וזה הפירוש ושכבתי עם אבותי והיינו כנ"ל שאני שוכב ואיני מת, ממילא יכולין לקברני בקבורתם. (אמרי נועם)

"ויאמר אנכי אעשה כדברייך ויאמר השבעה לי וגו'" (מוז, ל - לא)

ויש לדקדק למה לא השביעו מיד. ועוד, וכי מסופק היה יעקב אבינו ע"ה שלא יקיים ציווי שלו. ברם איתא בסוטה (לו): אמר פרעה "עלה וקבור את אביך כאשר השביעך", שפרעה רצה שיוסף יעבור על השבועה שנשבע ליעקב, א"ל יוסף א"כ גם אני אעבור על השבועה שנשבע לפרעה שלא יגלה שידוע ע"א לשונות. לכן בהתחלה נאמר "אנכי אעשה כדברייך" בהבטחה, וכדי שלא יצוך פרעה לעבור על הבטחתך, לכן א"ל שישבע לו ועי"ז לא יצווהו פרעה שיעבור על השבועה. (הגר"י אסאד)

"שכל את ידיו" (מה, יד)

ביאר הרב מקוממויות ז"ל: שאחד שאל לאביו למה היה צריך יעקב להפוך את ידיו, היה יכול לומר תבוא לכאן ולכאן, ולמה היה צריך להפוך את ידיו. אלא היתה כאן מחלוקת בשיטות בעבודת השם, יעקב אבינו היתה לו שיטה שאם אני אוחו אחרת מהשני, אני הופך את עצמי ולא אומר לשני להתהפך, מכאן שצריך ללמוד לשבור את טבעך והרגלך אבל לא תכריח אחרים להשתנות, כמו שאומרים לפני הנחת תפילין של ראש ויד, כי היד הוא נגד הלב והראש הוא נגד המוח, ולזה בראש יש ארבעה בתים וביד שהוא כנגד הלב פרשיה ארוכה אחת. ולמה? כי אפילו אם במוח יש הרבה שיטות, זה אוחו כך וזה אוחו כך, כל אחד מותר לילך לפי שיטתו, אבל זה צריכים להכניס בראש שיש הרבה שיטות, ומותר ללכת כל אחד לפי שיטתו אבל בלב צריכים להיות אחד. הגאון ר' חיים מוואלוז'ין זצ"ל אומר היות ואם אני עומד מול החבר הרי שיד ימיני הוא נגד שמאלו ושמאלי נגד ימינו, והנה מעלות נקרא ימין והחסרונות נקרא שמאל, כשאני מסתכל על השני צריך לראות מיד את הימין, את מעלותיו, כמו שכל את ידיו בימין שלי לראות את ימין שלו, לדון את כל האדם לכף זכות, ולחשוב אם אני הייתי עושה את זה כמה אלפי תירוצים היו לי, ואם חברך עשה את זה אין לך תירוצים עבורו להצדיקו.

"ויברך את יוסף ויאמר האלוקים אשר התהלכו אבותי

לעי"נ
הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים פרשת ויחי

מה הזכות הגדולה שיש בצמד האחים הללו יותר מכולם?
הגמ' במסכת שבת (י.) באה בטרוניה על יעקב ואומרת "בשביל
משקל שני סלעים מילת (הצמר ממנו עשו את כתונת הפסים)
שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו נתקנאו בו אחיו, ונתגלגל
הדבר וירדו אבותינו למצרים".

ונשאלת השאלה לאחר מכירת יוסף לאחר כל הסאגה המבישה
הזו, יעקב כביכול שוב חוזר על אותה טעות ומסכל את ידיו ונותן
כבוד והעדפה לצעיר לפני הבכור. וכי לא חשש שוב לקנאה,
לרדיפה, לתחרות בין האחים.
לא. יעקב יודע שכאן זה שונה. כאן מנשה לא יקנא באפרים,
ואפרים לא יתגרה במנשה.
אין ברכה מבורכת מאב לבן יותר מזה.

"מאשר שמנה לחמו" (מט, כ)

איתא במדרש שאשר עומד על פתח גיהנום וכל מי שיודע משנה
הוא מצילו.
"שמנה" אותיות משנה.

"לו ישמנו יוסף והשב ישיב לנו" (ג, טו)

האחים חושבים שיש בלב יוסף טינה לאחר שמכרו אותו, וכל
כעסו נכבש בעקבות האבא יעקב, אבל כעת לאחר שיעקב
נפטר, אולי הוא יתנקם בהם - כך הם חוששים. יוסף מבהיר להם
כי אמנם הם חשבו עליו רעה, אבל ה' חשבה לטובה, ולמעשה
אין בליבו מאומה... והוא בוכה.
רק אדם שיכול לשלוט בעצמו בצורה כזו יכול להצליח בשליטה
על כלכלה של כל העולם.
מה הפלא אם כן, ששני בניו יודעים "לפרגן" אחד לשני וכל אחד
מעם ישראל מברך את בניו "שימך אלוקים כאפרים וכמנשה".

"ויאמר יוסף לאחיו הנה אנכי מת... (ג, כד)

השאלה: למה לא אמר בלשון עתיד "הנה אנכי הולך למוות"?
מתרץ רבי עקיבא איגר ז"ע, כי בלשון הזו בא יוסף להודיע לאחיו
שאין לו עליהם קנאה וטינה:
בברכות ה' מובא כיצד להתמודד עם היצר הרע בכל מיני שלבים
"...אם נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה. אם נצחו מוטב ואם
לאו יזכיר לו את יום המיתה".

זאת אומרת שזו העצה לעקור מלב האדם את ההתנשאות.
זה מה שאומר יוסף לאחיו "אנכי מת" בהווה=זוכר כל יום את יום
המיתה וכך קנה לעצמו את מידת ההכנעה.
ובמס' שבת קנ"ב נא' שכל מי שאין לו קנאה אין עצמותיו
מרוקבים.

ולפי זה מובן המשך דברי יוסף: "והעליתם את עצמותי מזה
איתכם" = גם אם יארכו הימים והשנים עד שתצאו ממצרים בכל
זאת תוכלו להעלות את העצמות כי הן לא ירקיבו.

לפניו אברהם ויצחק האלוקים הרועה אותי מעודי עד היום הזה" (מח, טו)

אומר רבינו האור החיים הקדוש, יעקב אבינו מבקש בזכות
אבותיו, ואחר כך בזכות עצמו, ומכאן למדו אנשי כנסת הגדולה
סדר הברכות בשמונה עשרה, שבתחילה צריך לעורר אהבת
קדומים, את האבות הקדושים, ואחר כך לבקש רחמים
ותחנונים.

יעקב אבינו הזכיר זכות עצמו דווקא בביטוי 'האלוקים הרועה
אותי', לומר שהוא מרגיש לפני הקדוש ברוך הוא, כמו צאן לפני
הרועה, והוא מוכן לילך לכל מקום שה' יתברך יוליך ויוביל אותו
לשם.

"ויקרא בהם שמי ושם אבתי" (מח, טז)

כאשר הבנים הולכים, חלילה, בדרך הרע - הרי הוריהם וסביהם
בושים ונכלמים, לכשקוראים בהם את שם בניהם או נכדיהם.
לפיכך ברח אותם יעקב אבינו, שיהיו ראויים להיקרא עליהם שם
אבותיהם, לבל תהי חרפה בכך אם ייאמר, שהם הינם נכדיהם
וניניהם של אברהם יצחק ויעקב...

"וידגו לרוב בקרב הארץ" (מח, טז)

מה דגים הללו גדלים במים כיוון שיוורדת טיפה אחת מלמעלה
מקבלים אותה בצימאון כמו שלא קיבלו טיפה של מים מימיהם,
כך הם ישראל גדלים במים בתורה. כיוון שהם שומעים דבר
חדש מן התורה, הם מקבלים אותו בצימאון כמי שלא שמעו דבר
תורה מימיהם.
(בראשית רבה צז)

"בך יברך ישראל" (מח, כ)

דווקא הם שלא גדלו במקום הקדושה, והגיעו לאן שהגיעו
מעלתם גדולה יותר מכולם.
זה מה שמברך אב את בנו גם מתי שידי לא תהיה על ראשך,
ותלך למקום אחר, זכור את דרך ה' ואת מסורת אבות כאפרים
וכמנשה.

"בך יברך ישראל ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה" (מח, כ)

אומר רש"י "הבא לברך את בניו יברכם בברכתם. ויאמר איש
לבנו ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה".
מדוע זכו אפרים ומנשה יותר מכל שאר האחים הקדושים
שבשמים יברכו את ילדי ישראל לדורות עולם.
זה יכול להיות בליל שבת לפני הסעודה, כמה דקות קודם היום
הקדוש יום הכיפורים, או בסתם יום של חול. אבא מברך את בנו
כששפתותיו לוחשות בערגה "כאפרים וכמנשה".